

Összefoglaló Szakmai Rendezvényről

A magyar élelmiszeripar helyzete és kilátásai

Helyszín: Budapesti Corvinus Egyetem, E218-as terem

Időpont: 2017. április 26. 17.15-18.45

Előzmények

A Magyar Agrárközgazdasági Egyesület, a Budapesti Corvinus Egyetem Ipargazdasági Kutatócsoportja és a Magyar Közgazdasági Társaság Fenntartható Fejlődés Szakosztálya kerekasztal beszélgetést szervezett a magyar élelmiszeripar helyzetéről és jövőbeli kilátásairól. Az esemény célja az volt, hogy a terület iránt érdeklődő szakemberek számára felmérje, hogyan járulhatnak hozzá a kutatások az ágazat fejlesztéséhez. Az esemény vitaindító előadását Jankuné Kürthy Gyöngyi, az Agrárgazdasági Kutató Intézet Élelmiszerlánc-kutatási Osztály tudományos főmunkatársa tartotta az alábbi publikáció alapján:

Dudás Gyula (szerk.), Jankuné Kürthy Gyöngyi (szerk.), Felkai Beáta Olga (szerk.) (2016) A magyarországi élelmiszeripar helyzete és jövőképe. Agrárgazdasági Kutató Intézet. Budapest, 320 p.

Az esemény összefoglalója

Trautmann László (BCE, MKT) megnyitja az eseményt és üdvözlí a résztvevőket. Kiemeli, hogy a hazai élelmiszeripar teljesítménye a magyar gazdaság jövője szempontjából kulcskérdés, a korrekt helyzet- és jövőkép kialakításához pedig kutatások szükségesek. Jámbor Attila (BCE) a Magyar Agrárközgazdasági Egyesület (MAKE) elnökeként és az esemény társzervezőjeként szintén köszönti a résztvevőket és elmondja, hogy a megújult és fiatalos lendülettel és célokkal rendelkező egyesület célja agrárgazdasági problémák tudományos igényű bemutatása, illetve párbeszéd elindítása, valamint közös kutatási kapcsolatok keresése, amelyre az esemény jó alapot biztosít. Trautmann László átadja a szót a felkért előadónak.

Előadásában Jankuné Kürthy Gyöngyi bemutatta a fenti tanulmány főbb eredményeit. Elmondása szerint a magyar élelmiszeripar nettó árbevétele 2003 és 2013 között csaknem 1000 milliárd forinttal emelkedett, de a növekedés elsősorban az exportnak volt köszönhető. Változatlan áron számolva a kép kedvezőtlenebb és a csökkenés főként a belföldi értékesítés visszaesése miatt következett be. A változások okait elemezve az előadó elsőként az alacsony fizetőképességű belső keresletet emelte ki, ami többek között arra kényszerítette az élelmiszer feldolgozókat, hogy termékeiket külföldön adják el – 2013-ra már az összes árbevétel

egyharmada származott exportértékesítésből. Ugyanakkor a külföldi eladások alapvetően alacsonyán feldolgozott termékeken alapultak.

Az élelmiszeripar többféleképpen reagált a nehézségekre az előadó szerint – egyrészt csökkentette a létszámát, másrészt visszafogta a beruházásait, aminek eredményeként az élőlomunka és bérhatékonyság nem javult lényegesen. Az előadó továbbá kiemelte, hogy az Eurostat adatai szerint a hazai élelmiszeripar súlyos hatékonysági lemaradásban van a nyugat-európaival szemben, de a 2004-ben csatlakozó lengyel élelmiszeriparral szemben is. Az eredmények természetesen ágazatonként vállalati méreteként eltérőek.

Összegzésként az előadó kiemelte, hogy az élelmiszeripar hatékonysága tekintetében a méret kiemelt szereppel bír, ami döntően nemzetközi beágyazódás eredményeképpen jön létre. A korszerű technológiák alkalmazása és az innováció kiemelten fontos az ágazati versenyképesség szempontjából, ami jobb értékesítési lehetőségekhez is vezet. A hazai alapanyagok minőségi problémái is hozzájárulnak a fenti helyzethez, illetve a védjegyek rendszerének nem hatékony jellege is. A hazai élelmiszeripar jövője nagymértékben függ a kedvező makrogazdasági környezettől, a technológiai fejlesztésektől és az exportlehetőségektől.

Az előadást számos kérdés és hozzászólás követte. Miczán Péter (NGM) azt kérdezte az előadótól, vajon mitől lehetne vonzóbb Magyarország a külföldi működő tőke számára. Jankuné Kürthy Gyöngyi válaszában elmondta, hogy sok esetben ez a kérdés rajtunk túlmutató ügyeken múlik, példaként a lengyeleket hozta, akik nagyobbak és főljrajzilag (illetve kereskedelmi szempontból) jobb pozícióban is vannak.

Némethné Pál Katalin (GKI) a fogyasztói szerkezet vizsgálatára kérdezett rá, illetve hogy bizonyítható-e a jövedelem és élelmiszerfogyasztás közötti kapcsolat a kutatás alapján. Továbbá arra is kíváncsi volt, van-e Magyarországon és milyen mennyiségben minőségi alapanyag, amire a feldolgozás épülhet? Az előadó szerint az első kérdést illetően a két jelenség összefügg, noha ezt a kutatás nem vizsgálta. A második kérdést illetően a minőség erőteljesen változik ágazatonként, a fent idézett kiadványban láthatók részletesen az eredmények.

Trautmann László (BCE) a feketegazdasággal kapcsolatosan kérdezte, van-e valamilyen stratégia ennek kezelésére, illetve hatékony volt-e az ÁFA-csökkentés? Jankuné Kürthy Gyöngyi válaszában elmondta, hogy a feketegazdaság jelenléte a termékektől is nagymértékben függ, ahol nem lehet a fogyasztónak közvetlenül értékesíteni, ott kevésbé van jelen. A kutatási eredmények továbbá egyértelműen igazolják, hogy a feketegazdaság komoly versenyhátrányt jelent még a nagyobb és tőkeerősebb vállalkozások számára is. Az ÁFA-csökkentést az előadó hatékonynak tekinti, ugyanakkor a megkérdezett vállalatok a járulék-csökkentést is kezdeményezik.

Szabó Erzsébet (NAIK) a védjegyek használatával kapcsolatban érdeklődött, hogyan lehetne azok hatékonyságát fejleszteni. A válaszban megjelent, hogy túl sok védjegy van jelenleg az országban és az intézményrendszer sem támogatja ezek hatékony koordinációját – jó gyakorlatként az előadó az osztrák példát hozta fel.

Agárdi Irma (BCE) a saját márkás termékek gyártásáról és azok innovációval való kapcsolatáról kérdezett, illetve hogy lehet-e látni, hogy nő a saját márkás termékek gyártása? Az előadó elmondta, hogy ezt külön nem vizsgálták a kutatásban, de valószínűsíthetőnek tartja, hogy nőtt ez az arány.

Szemán Barna több kérdést is intézett az előadóhoz. Elsőként a hazai élelmiszerexport irányultságára kérdezett rá, majd arra volt kíváncsi, vajon az EU szabályozása segíti-e az ágazat fejlődését. Kérdezett továbbá a tulajdon viszonyok alakulásáról és az élelmiszeripart kiszolgáló termelők szövetkezési hajlandóságáról is. Válaszában Jankuné Kürthy Gyöngyi elmondta, hogy a hazai élelmiszerexport közel 85%-a az EU-ba irányul, a maradék döntően a volt szovjet piacokra, illetve harmadik európai országokba megy. A csatlakozás hatásait illetően az előadó szerint számos olyan életképtelen vállalkozás támogattunk még a csatlakozás előtti utolsó pillanatokban is, ami nem segítette az ágazat fejlődését – nem használtuk fel hatékonyan az előcsatlakozási alapok nyújtotta lehetőségeket. Ami a harmadik kérdést illeti, főként multinacionális vállalatok uralják a hazai élelmiszeripart továbbra is, az összes export több mint felét 20 nagyvállalat adja, ezek 75%-a döntően külföldi tulajdonban van. A szövetkezésnél komoly probléma, hogy az alapanyag központú mezőgazdaságból jelenleg jól meg lehet élni és nem érdemes kockáztatni a feldolgozóiparba történő beruházással.

Gazdagné Rózsa Enikő (NGM) azt kérdezte, vajon az állattenyésztés visszaesésének lehet-e oka, hogy a növénytermesztők több támogatást kapnak, illetve mennyiben segíthet az ágazaton az östermelők megjelenése? Az előadó válaszában elmondta, hogy nem vizsgálták az alapanyag előállítását a kutatásban, de az világos, hogy a jó minőségű alapanyag gyorsan elhagyja az országot, amire az árkülönbségek is nagy hatással vannak. Az östermelők szerepét az előadó részpiacok esetében látja komolyabbnak.

Miczán Péter (NGM) külföldi jó példák és gyakorlatok iránt érdeklődött, amik előre mutatnak és működnek. Válaszként látható volt, hogy ez egy komplex kérdés, amit a kutatás nem vizsgált, de egy másik felmérés éppen ezzel foglalkozik, főként a régióban.

Jámbor Attila (BCE, MAKE) azt kérdezi, ha a makrogazdaságtól függ az ágazat teljesítménye, a mezőgazdaság miért tudott jobban fejlődni az elmúlt 25 évben ugyanabban a környezetben, mint az élelmiszeripar? Illetve mennyiben határozza meg a stratégia hiánya a jövőbeni fejlődési lehetőségeket? Jankuné Kürthy Gyöngyi szerint a mezőgazdaság a támogatások nagy aránya miatt tudott jobb teljesítményeket felmutatni, a stratégia hiányát azonban kulcskérdésnek tartja, mivel úgy látja, mindent egyszerre akar a magyar élelmiszeripar elérni.

Trautmann László (BCE, MKT) a hazai agrár-felsőoktatás és innováció közötti kapcsolat jelenlétére kérdezett rá az élelmiszeriparban és válaszként azt kapta, hogy a jó alapképzés mellett komoly hiány van élelmiszermérnöki képzésben, ami meghatározza az élelmiszeripari teljesítményeket hosszabb távon.

Trautmann László (BCE, MKT) további kérdések hiányában megköszönte az előadást és az aktív részvételt.